

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

На сьогодні з активним розвитком інформаційних технологій, науково-дослідницької діяльності, створенням творів мистецтва, поширенням та використанням інтелектуальної власності в міжнародному просторі виникає потреба у правовому регулюванні надбань людства. Це спричиняє пошук механізмів захисту та законного використання різноманітних об'єктів інтелектуальної власності, зокрема тих, що регулюються авторським правом у приватноправових відносинах з іноземним елементом, що і зумовлює актуальність цієї теми.

Поняття інтелектуальної власності означає права на результати розумової та творчої діяльності людини, що матеріалізовані у науковій, художній, виробничій та інших галузях, які полягають у володінні, користуванні і розпорядженні результатами своєї діяльності [1, с. 15].

Під авторським правом розуміють сукупність правових норм, які регулюють відносини, що виникають внаслідок створення і використання творів науки, літератури, мистецтва [2, с. 28].

У міжнародному приватному праві регулювання відносин з користування результатами інтелектуальної власності здійснюється на основі міжнародно-правових актів, що містять механізми захисту, насамперед, конвенцій.

Одним із таких міжнародно-правових актів є Бернська конвенція з охорони літературних та художніх творів 1886 року. У Бернській конвенції з охорони літературних та художніх творів авторські права поділено на дві групи, а саме: особисті майнові й немайнові права, які встановлені національним законодавством держави, у якій звертаються за охороною. Також, спеціальні права, що встановлюються в нормах конвенції: виключне право автора на переклад власного твору, його публічну презентацію; публічне виконання музичного чи драматичного твору тощо [3].

Регулювання відносин з прав інтелектуальної власності також здійснюється на основі Всесвітньої конвенції про авторське право 1952 року. Серед усіх норм особлива увага приділяється праву перекладу та мінімальному терміну охорони, що представляється

у 4 видах: період, що є ідентичним періоду життя автора та 25 років після його смерті; 25 років, відраховуючи від першого оприлюднення; 25 років з часу першого оприлюднення або реєстрації до оприлюднення; 10 років [4].

Щодо національного законодавства, то в Законі України «Про міжнародне приватне право» в статті 37 є норма, яка регулює колізійні питання інтелектуальної власності, а саме «до правовідносин у сфері захисту прав інтелектуальної власності застосовується право держави, у якій вимагається захист цих прав» [5]. За загальним правилом іноземці у сфері авторського права користуються національним режимом – якщо твір автора-іноземця було оприлюднено на території цієї держави, за таким автором зазвичай визнаються всі права, що впливають із місцевого законодавства [6, с. 2].

Деякі науковці виділяють ряд проблем у сфері авторського права таких як піратство, контрафакція та інших. Так, у сфері авторського права і суміжних прав контрафакція і піратство явища не є тотожні чи синонімічні. Відмінністю контрафакції (в контексті співвідношення з піратством) є не відтворення, а випуск в обіг, розповсюдження контрафактних примірників, їх імпорт та експорт [7, с.14].

На нашу думку, одним із можливих шляхів захисту від порушень авторського права через мережу Інтернет є використання ліцензійних угод, програмні методи охорони (шифрування програмного коду, який унеможлиблює незаконне копіювання та скачування). Так як ці проблеми є не тільки правовими, а й соціальними, що містять психологічне підґрунтя, тому варто працювати над свідомим ставленням громадян до об'єктів інтелектуальної власності.

Також, складністю є визначення правопорядку. Слід керуватися тим, що міжнародно-правові акти, вітчизняне законодавство і правозастосовна практика іноземних держав визначають, що у випадках захисту авторських прав компетентним є правопорядок тієї держави, де вимагається такий захист (*lex loci protectionis*).

Отже, можна зробити висновок, що право інтелектуальної власності, зокрема авторське право має територіальний характер. Національність твору не пов'язане з національністю автора, а визначається місцем створення твору. Ці положення

закріплені в міжнародних конвенціях та національному законодавстві та регулюють колізійні питання інтелектуальної власності в сфері міжнародного приватного права. У сфері авторського права є ряд проблем, таких як піратство, контрафакція та інших, які порушують права інтелектуальної власності суб'єктів, що можуть бути темою для подальших досліджень та покращать механізм захисту.

Джерела:

1. Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність: підручник. Знання, 2008. 431 с.
2. Підпригора О. А. Поняття авторського права. *Часопис цивілістики*, 2012. № 13. С. 28–38.
3. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24.07.1971 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051/page#Text.
4. Всесвітня конвенція про авторське право від 06.09.1952 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_052#Text.
5. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>.
6. Юрченко С. М., Смян А. А. Особливості захисту авторського права в міжнародному приватному праві. *Молодий вчений*, 2018. № 4(56) С. 108–113.
7. Штефан А. С. Камкординг, кардшейрінг, піратство: законодавчі новели щодо видів порушень авторського права і суміжних прав. *Теорія і практика інтелектуальної власності*, 2017 № 7 С. 14–18.

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Тищенко Ю. В.